

STADSWANDELING

Op pad met Frans Snijders

Antwerps kunstschilder 1579–1657

SNIJDERS
ROCKOX | HUIS

KBC

Op pad met Frans Snijders

Wandeling door Antwerpen

Inclusief stratenplan met routeaanduiding.

Hildegard Van de Velde

Theodoor van Thulden, Antverpia, 1635, gravure (detail omgeving Steen)

Lucas Vorsterman naar Anthony van Dyck, Portret van Frans Snijders

Frans Snijders of Franchoijs zoals hij officieel signeerde, heeft vooral naam gemaakt als stilleven- en dierenschilder tijdens de eerste helft van de 17de eeuw. Zijn scherpe oog, zijn kennis van de natuur en zijn originele composities vormden voor vele kunstenaars een inspiratiebron tot diep in de 19de eeuw. Frans Snijders werd in 1579 in Antwerpen geboren en is er in 1657 overleden. Hij woonde vanaf 1622 naast Nicolaas Rockox in de Keizerstraat.

KBC, dat beide panden in eigendom heeft, sluit het Rockoxhuis even om een nieuwe opstelling voor te bereiden en het Snijdershuis mee in het museumparcours te integreren. Het Snijders&Rockoxhuis zal eind februari 2018 zijn deuren openen voor het publiek.

Intussen nodigen we je uit om met ons in de Antwerpse binnenstad op zoek te gaan naar die voorname patriciër wiens artistieke kwaliteiten zeer gewaardeerd werden.

Hans Bol, Gezicht op Antwerpen, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Antwerpen beleefde een woelige 16de eeuw. Na de Beeldenstorm en de Calvinistische periode, werd de stad in 1585 onder Spaanse voogdij geplaatst. Het nieuwe katholieke stadsbestuur beval het herstel en de herinrichting van de kerken. Om financiële redenen kon hier niet onmiddellijk werk van worden gemaakt.

Pas tijdens het Twaalfjarig Bestand van 1609 tot 1621 kon Antwerpen herademen en hernam het drukke handelsleven van weleer.

Intussen bleef de stad zich concentreren op de kwalitatieve productie van kunst en luxegoederen. Kunstenaars van de nieuwe generatie waaronder Rubens, Van Dyck, Jordaens en Snijders tilden het schildersbedrijf tot 1660 op een zeer hoog niveau.

Meirbrug

Start van de wandeling.

Op het kruispunt van de Meirbrug, de Schoenmarkt en de Eiermarkt baatten Jan Snijders en Maria Ghysbrechts, de ouders van Frans, als wijn-taverniers de herberg *Het geschildert Huis* uit, met achter hun herberg een zaal voor huwelijksbanketten, de *Groote Bruyloft-camere*. Is het op deze plek dat Frans inspiratie vond voor zijn schildersloopbaan ?

Vandaag staat op deze plaats de Boerentoren (KBC-toren), een gebouw in art deco. Boven de 6de verdieping op de zijvleugels prijken bloemen- en vruchtenslingers, bloemvazen en hoornen des overvloed. Het zijn symbolen die de heropbloei na de Eerste Wereldoorlog in beeld brengen. Ook Frans Snijders alludeerde met zijn fruitstillevens en markttaferelen op de economische groei tijdens het Twaalfjarig Bestand.

KBC Toren, detail

Wiegstraat

Steek de Meirbrug over en wandel naar de Wiegstraat.

De Wiegstraat maakte aan het begin van de 13de eeuw deel uit van de vestenlijn die het nieuwe stadskwartier rond de O L Vrouwekerk omwalde. De straat heeft zijn naam ontleend aan het huis nr 16, 't *Peerd in de Wieghe*. Dit is een woning met een kern uit de 16de eeuw en een beschermd bovendeel en dak. De oorspronkelijke naam van het huis is van de gevel verdwenen maar refereerde aan een voormalig bordeel of aan een plaats waar hoogzwangere vrouwen anoniem hun kind konden baren.

Wiegstraat 16 (rechterkant van de straat)

Op de hoek van de Wiegstraat en de Schrijnwerkersstraat vinden we een viswinkel.

Frans Snijders was naast Clara Peeters een van de eerste kunstenaars die zelfstandig visstillevens schilderde. In de 16de en 17de eeuw werd er immers vaak vis gegeten. Zo verbood de rooms-katholieke kerk om tijdens de vastenperiode vlees of gevogelte te eten. Dat mocht je evenmin op vrijdag, de dag van de kruisiging, en op zaterdag, de dag gewijd aan de Maagd Maria.

Het alternatief voor vlees was vis. Haring, mosselen en kabeljauw waren voor de armen bestemd, de populairste vissoorten voor de rijken waren onder meer steur, forel, snoek en oesters.

Korte Gasthuisstraat

Wandel verder langs het pleintje naar de aanpalende Korte Gasthuisstraat.

Op 23 oktober 1611 huwde Frans Snijders met de uit Hulst (NL) afkomstige Margriete de Vos. Margriete woonde sinds 1596 in Antwerpen en is de zus van de schilders Cornelis en Paul de Vos.

Frans huurde voor hun beiden het nummer 17 in de Korte Gasthuisstraat. Hier woonden ze 10 jaar om nadien in de Keizerstraat een heuse patriciërswooning te kopen.

Na het vertrek van Frans en Margriete woonde Paul de Vos dit huis.

Frans Snijders, *In de viswinkel*, Antwerpen, KMSKA

Korte Gasthuisstraat 17

Anthony van Dyck, Frans Snijders en Margriete de Vos, Kassel, Museumslandschaft Hessen

Paul de Vos (1591/92 – 1678) was een dieren- en jachtschilder die zowel in Antwerpen als aan het Spaanse hof gewaardeerd werd. Hij heeft zijn hele leven in Antwerpen geleefd en gewerkt. Hij werd in 1620 lid van de Sint-Lucasgilde, een stedelijke broederschap van kunstenaars en kunstambachtslieden onder de bescherming van Sint-Lucas, en werkte vermoedelijk tot die tijd in het atelier van zijn schoonbroer Frans Snijders. Hij werd beïnvloed door de composities van Frans Snijders. Zijn accurate schildertechniek, zijn precisie en de dynamiek die zijn werken uitstralen, zijn Pauls handelsmerk. Ook Rubens, met wie hij eveneens samenwerkte, oefende invloed uit op de Vos.

Cornelis de Vos (1584/85 – 1651) was de oudere broer van Paul. Hij was vooral gespecialiseerd in portretten en historiestukken. Beide kunstenaars zijn in de leer geweest bij David Remeus, vergulder, decoratieschilder en kunsthandelaar. Diens artistieke reputatie was gering. In 1619 werd Cornelis deken bij het Sint-Lucasgilde, amper een jaar later werd hij vanwege zijn succesvolle carrière benoemd tot opperdeken. Ook Cornelis heeft een aantal keren samengewerkt met Rubens en is beïnvloed door diens stijl.

Lange Gasthuisstraat

Je vervolgt je weg. De Korte Gasthuisstraat loopt over in de Lange Gasthuisstraat.

Deze straat vol statige patriciërswoningen omvat ook de musea Mayer van den Bergh (nr19) en het verder gelegen Maagdenhuismuseum.

Het Museum Mayer van den Bergh is gewijd aan de kunstcollectie die Fritz Mayer van den Bergh (1858-1901) verzamelde.

Hier kunt u enkele familieportretten van de hand van Cornelis de Vos, schoonbroer van Frans Sniijders bewonderen. De bekende koopman in zijden stoffen Joris Vekemans had immers Cornelis de Vos in 1624 de opdracht gegeven om hem en zijn gezinsleden te schilderen.

Meer info vind je op www.museummayervandenbergh.be

**Cornelis de Vos,
Elisabeth Vekemans,
Antwerpen,
Mayer van den Bergh**

Arenbergstraat

Neem voorbij het museum Mayer Van den Bergh de eerste straat links.

De Arenbergstraat werd pas in 1552 door stadsurbanist Gilbert van Schoonbeke getrokken op de gronden van het voormalige hotel Arenberg (nu districtshuis op nr 21). De Arenbergstraat heeft met het huis Den Bock op nr 17 nog een herinnering aan stijlvolle stadspaleizen uit de 16de tot de 19de eeuw. Niemand minder dan Jan Brueghel woonde hier van 1619 tot hij er in 1625 stierf.

Jan Brueghel en Frans Sniijders waren goed bevriend. Hoewel Frans Sniijders in de leer ging bij Pieter Brueghel II, de jongere broer, was de ontmoeting met Jan Brueghel veel belangrijker. Jan had meer dan zijn broer aandacht voor het detail, een precisie waarmee ook Sniijders getalenteerd was. Jan werd dan ook Frans' mentor.

Huis Den Bock

Jan Brueghel (1568 – 1625) was de zoon van Pieter Bruegel de Oude en de broer van Pieter Brueghel de Jonge. Zijn vader stierf een jaar na zijn geboorte.

In 1589 trok hij naar Italië, waar hij in Milaan werkte voor kardinaal Federico Borromeo. Na zijn terugkeer naar Antwerpen werd hij, naast Peter Paul Rubens, één van de meest gerenommeerde schilders en werd benoemd tot hofschilder van de aartshertogen Albrecht en Isabella. Jan Brueghel die naam maakte als bloemen en landschapsschilder, stierf op 57 jarige leeftijd aan cholera.

**Anthony van Dyck,
Jan Brueghel, Kopergravure**

Maria Pijpelincxstraat

Op het einde van de Arenbergstraat zie je de Stadsschouwburg. Wandel nu naar links.

De oude straatnaam Vaartstraat refereert aan de in 1490 gegraven vaart die het zoet water naar de Meir en verderop de Meirbrug bracht (start van de wandeling). Op deze plaats kwamen de brouwers hun watervaten vullen. De vaart was vermoedelijk al in de 16de eeuw overwelfd.

In 1946 werd ze *Maria Pijpelincxstraat* genoemd naar de moeder van Rubens en dit ter gelegenheid van de opening voor het publiek van het nabijgelegen gerestaureerde Rubenshuis.

Graanmarkt

Halverwege de Maria Pijpelincxstraat ligt links de Graanmarkt.

De Graanmarkt werd in 1552 als centrum van dit nieuwe stadskwartier door Stadsurbanist Gilbert Van Schoonbeke aangelegd op de gronden van de oude schuttershoven, de plaats waar de leden van de schuttersgilden met hun wapens kwamen oefenen.

Dit plein werd aanvankelijk de *Nieuwe of Brabantse Korenmarkt* genoemd en speelde een belangrijke rol in de verdeling van graan.

Om de dagelijkse toeloop van de marktbezoekers te kunnen opvangen, vonden er in de 16de eeuw zelfs twee graanmarkten plaats, met name op de Nieuwe of Brabantse Korenmarkt en op Oude Korenmarkt.

Voor de lagere klasse in de Middeleeuwen was vooral roggebrood het meest verspreide voedsel. Zo ging de helft van het modale gezinsbudget op aan roggebrood. Wit brood daarentegen werd hoofdzakelijk door de rijke klasse gegeten.

Graanmarkten zijn niet vaak het onderwerp van een schilderij. Brood daarentegen, vooral wit brood, onder de vorm van pistolets, kwam wel voor op stillevensschilderijen van onder meer Frans Snijders en Clara Peeters.

P.P. Rubens, Maria Pijpelincxs, München, Bayerische Staatsgemälde Sammlungen, Alte Pinakothek

Graanmarkt

Clara Peeters (1588 – 1621) was een buitenbeentje. Ze was een van de weinige vrouwelijke kunstschilders én een pionier in de ontwikkeling van het stilleven als genre. Ze leefde en werkte in Antwerpen. Slechts een 40-tal schilderijen zijn aan haar toegeschreven. Haar stillevens – banketjes, visschotels en bloementuilen – zijn een lust voor het oog. Mogelijks heeft ze school gelopen bij Osias Beert en kende ze ook Frans Snijders.

Clara Peeters, Stilleven, Antwerpen, privé-verzameling

Wapper

Stap verder langs de Graanmarkt en je bereikt de Wapper.

Dit weidse plein, tussen de inmiddels verdwenen Blauwe Toren (begin van de Wapper) en de Meir (uiteinde van de Wapper), was vroeger een rui, de Herentalse vaart die drinkbaar water aanvoerde. De Schelde kon hier niet voor zorgen omdat het water daarvan zilt was door de getijdenbeweging.

Aan het begin van de 16de eeuw werd deze rui overwelfd en in het midden van dit plein, op de overkapping, werden huizen gebouwd, waardoor er twee afzonderlijke straten ontstonden. De *Rubensstraat* (rechterkant), genoemd naar het huis dat de schilder er tussen 1610 tot aan zijn dood in 1640 bewoonde en de *Wappersstraat* (linkerkant) refererend aan de romantische schilder Gustave Wappers (1803-74).

Rechts op de Wapper (nrs. 9-11), nu een weids plein, ziet u het Rubenshuis. De kunstenaar kocht in 1610 samen met zijn eerste echtgenote Isabella Brant deze woning en liet ze naar een eigen ontwerp verbouwen en uitbreiden met een atelier. Dit schitterende huis wordt gedomineerd door een barok portiek.

Frans Sniijders was in 1608 in Italië op het moment dat Rubens er ook vertoefde. Hebben ze elkaar opgezocht? Niet onwaarschijnlijk gelet op de gemeenschappelijke interesses en de goede relatie tussen de twee kunstenaars.

Sniijders en Rubens werkten regelmatig samen. Sniijders leerde van Rubens om drama en beweging in zijn schilderijen te integreren. Van 1636-1638 schilderde Sniijders samen met o.a. Cornelis de Vos onder toezicht van Rubens de mythologische decoraties van het jachtpaviljoen Torre de la Parada van Filips IV nabij Madrid. Sniijders maakte er 60 jachttafereelen en dierstukken.

In het Rubenshuis vind je meerdere schilderijen van Frans Sniijders en van zijn tijdgenoot, de dierenschilder Alexander Adriaenssen.

Als je tijd hebt, ga er zeker binnen.

Meer info vind je op www.rubenshuis.be.

Rubenshuis

Paulus Pontius naar Anthony van Dyck,
Portret P.P. Rubens,
Antwerpen, Sniijders&Rockoxhuis , Ets

Peter Paul Rubens (1577-1640) was een Antwerpse schilder en tekenaar. Hij was de belangrijkste zeventiende eeuwse kunstenaar uit Noord-Europa. Bepalend in zijn loopbaan is zijn verblijf in Italië van 1600 tot 1608. Vooral Titiaan (Ca. 1485/90-1576) en Tintoretto (1519-1594) drukken hun stempel op zijn schilderijen. Dit uit zich in de dramatische compositie en het kleur, licht- en ruimtegebruik. Ook het clair-obscur van onder andere Caravaggio (1571-1610), de monumentale beeldhouwwerken van Michelangelo (1475-1564) en het werk van Rafaël (1483-1520) hebben invloed gehad op de kunst van Rubens. Rubens was een echte hofschilder en omwille van zijn vernuft werd hem gevraagd om diplomatieke reizen te ondernemen. Hij was bijzonder succesvol als kunstenaar en kon voor de talloze opdrachten terugvallen op een atelier met uitstekende medewerkers. Bekende kunstenaars zoals Anthony van Dyck (1599-1641) en Frans Sniijders (1579-1657) passeren er de revue. Rubens was een alleskunner en vervaardigde monumentale altaarstukken, grote mythologische cycli, portretten, dramatische dierstukken, landschappen, architectuurplannen, grafiek en tapijontwerpen.

Meir

Op het einde van de Wapper komt u op de Meir. Ga hier naar links.

De naam Meir is afgeleid van het woord *Meere*, stilstaand water. Na de overwelving in de eerste helft van de 16de eeuw kwamen zich hier al snel patriciërs vestigen. De interesse voor deze plaats in Antwerpen viel samen met de economische groei van de stad, die zich onder meer vertaalde in de vele georganiseerde markten.

Vanaf de 16de eeuw werd gevogelte verkocht op de Meir. De boeren brachten uit de Zuidelijke en Oostelijke rand van de stad hun dieren naar de Sint-Jacobsmarkt, de Meir en de Meirbrug. Volgens de Antwerpse historicus Floris Prims kon je op de Vogelmarkt *eendvogels, gans, snep, veldhoenderen, reiger, putoer, quack, kapuin en hen, benevens smalvogelen of klein gevogelte* vinden.

Een schitterende getuige van het bloeiende marktlevens in de 16de eeuw is Joachim Beuckelaers werk 'De groenteverkoopster', een voorloper van het marktgenre in de 17de eeuw en een inspiratiebron voor Frans Snijders.

Joachim Beuckelaer,
De groenteverkoopster, Antwerpen,
Snijders&Rockoxhuis

Joachim Beuckelaer (1534 – 1574) was een Zuid-Nederlandse kunstschilder van religieuze onderwerpen, keuken en markttaferelen. Hij kreeg zijn opleiding bij zijn oom Pieter Aertsen. Van echte 'stilleven's' kunnen we bij Beuckelaer niet spreken omdat er altijd personen op zijn werken zijn afgebeeld.

Eiermarkt

Van de Meir kom je via de Meirbrug op de Eiermarkt. (rechts achter de KBC-Toren)

Tot het einde van de 14de eeuw vond hier de wekelijkse veemarkt plaats en droeg deze straat de toepasselijke naam Veemarkt. Nadat de Veemarkt werd overgeplaatst heette deze kleine straat nog *Corte Mere, Oude Veemerct, Hoenderenmerct* en *Kiekenmerct*, tot het uiteindelijk de *Eiermarkt* werd.

Op het einde van deze straat, voor je de Groenplaats opgaat, ligt rechts de Melkmarkt, die sinds de 14de eeuw de zuivelmarkt was. In de periode van Frans Snijders werd melk omwille van zijn beperkte houdbaarheid echter weinig gedronken.

Frans Snijders, Vechtende hanen,
Antwerpen, KMSKA

Groenplaats/Kathedraal

Wandel over de Groenplaats, via de Jan Blomstraat tot aan de hoofdingang van de Kathedraal (Handschoenmarkt).

Hoewel Frans Sniijders op 11 november 1579 werd gedoopt in de kathedraal en zijn schoonbroer Cornelis de Vos er begraven ligt, heeft Frans Sniijders niet veel te maken met de kathedraal. Hij was immers geen schilder van altaarstukken.

Het Antwerpse visverkopersambacht is er wel vertegenwoordigd met een schitterend drieluik van Jan van der Elburcht, 'de wonderbaarlijke visvangst'.

Sniijders heeft ongetwijfeld met dit ambacht contact gehad. Het schilderen van vissen en vismarkten was immers een van zijn beste talenten.

Meer info vind je op www.dekathedraal.be.

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

Jan van der Elburcht,
De wonderbaarlijke visvangst,
Antwerpen, Kathedraal

Jan van der Elburcht (ca 1500 – 1571) was een schilder van historiestukken en Bijbelse taferelen. Hij werd lid van de Antwerpse Sint-Lukasgilde in 1536. Er is zeer weinig over deze kunstenaar geweten, maar hij heeft zijn roem verworven met het gerenommeerde altaarstuk in de Antwerpse kathedraal, de wonderbaarlijke visvangst uit 1560.

Grote Markt

Wandel verder door de Maalderijstraat naar de Grote Markt.

Op de plaats van het stadhuis stond vroeger het broodhuis, later omgevormd tot schepenhuis. Vanaf de 16de eeuw symboliseerde dit gebouw als 'stadhuis' de band tussen macht en voeding.

Op de Grote Markt werden vanaf de 14de en 15de eeuw agrarische markten zoals de Sinksen- (maand mei) en Bamismarkten (maand oktober) georganiseerd. Hier verhandelde men vooral groenten en fruit.

Waar markten plaatsvonden, gingen zich ook herbergiers, taverniers en tappers vestigen. Een herberg was in de 16de en 17de eeuw de ideale gelegenheid om buitenshuis te drinken en te eten en de locatie om een zakelijke overeenkomst af te sluiten. Een typische handelsherberg op de Grote Markt is het gebouw café 'Den Engel', nr 3, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 14de eeuw.

Stadhuis

Rechts van 'Den Engel' staat een woning waarvan de trapgevel bekrond is met het beeld van Sint Joris op zijn paard, Grote Markt 7. Dit is het voormalige huis *Spaengien*. Het huidige pand werd in 1515-16 door de Oude Voetboog of Sint-Jorisgilde opgericht in traditionele stijl met natuurstenen voorgevel.

In dit gebouw huurde De Sint-Lucasgilde, de gilde van kunstenaars en kunstambachtslieden waarvan Frans Snijders in 1602 vrijmeester werd, een vergaderzaal.

Een vrijmeester is een lid van de gilde die op zelfstandige basis werkt.

Café Den Engel & huis Spaengien

Frans Snijders, Stilleven, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Suikerrui/Schelde/Steenplein

Stap links van het Stadhuis, via de Suikerrui tot aan de Schelde en het Steenplein.

Door zijn ligging en zijn vlotte bereikbaarheid vanuit het rurale hinterland vormde het Steen en omgeving de plaats van bevoorrading in Antwerpen. De naar voedsel verwijzende straatnamen in deze buurt liegen er niet om. Aan de Scheldekaaien, de vlieten en de ruien die dienst deden als binnenhaven was het dan ook zeer druk in de 16de en 17de eeuw.

Het Steen is het oudst bewaarde gebouw van Antwerpen. Het werd tussen 1200 en 1225 opgetrokken als poortgebouw van de Antwerpse burcht. Een klein stuk ervan dateert nog uit de 13de eeuw.

Het Steen markeerde in de 17de eeuw de noordergrens van de vismarkt die op het Steenplein plaatsvond. Binnen de burchtmuur bevond zich ook de Sint-Walburgiskerk. Deze kerk werd in 1817 gesloopt bij de voorbereidende werken voor het rechtekken van de Scheldeoever.

In de 17de eeuw was Antwerpen de voornaamste leverancier van vis voor de Zuidelijke Nederlanden. In die tijd bestond de Antwerpse vismarkt uit een binnen- en een buitenvismarkt.

Hans Bol, Gezicht op Antwerpen, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis, detail

Theodoor van Thulden, Antwerpen, gravure, detail van de burcht

De binnenvismarkt telde 75 verkoopstanden voor zeevis, onder meer haring en kabeljauw. Op de buitenvismarkt kocht je zoetwatervis, mosselen, paling, bot en andere goedkopere riviervis. In zout gepekeld haring en goedkope gezouten vlees was in die tijd het basisvoedsel van de kleine man.

Snijders heeft hier vaak rondgedoeld en zijn ogen de kost gegeven. De vele markttaferelen die Snijders en zijn tijdgenoten schilderden, brengen hulde aan de economische politiek van de aartshertogen Albrecht en Isabella.

Trouwens de aartshertogen hadden ook werk van Frans Snijders in hun verzameling, onder meer een schilderij van een voorraadkamer en een fruitstilleven.

Vleeshuisstraat

Wandel langs het Steen tot je aan je rechterzijde het Vleeshuis ontwaart. Sla de Repenstraat in en stap tot aan het Vleeshuis.

Dat moet ook de weg geweest zijn die Frans aflegde als hij van de burcht naar zijn woning in de Keizerstraat wandelde. Het eerste Vleeshuis dateerde van 1250 en werd in de nabijheid van het Steen gebouwd. Maar het gebouw werd te klein en het gilde van de slagers besloot rond 1500 om een nieuw Vleeshuis te bouwen, dicht bij de Veemarkt, de plaats waar de dieren werden geslacht en versneden.

Het Vleeshuis is vandaag een museum voor muziek en dans, een andere wereld, maar even boeiend.

Meer info vind je op www.museumvleeshuis.be.

Vanaf 1630 schilderde Frans Snijders in zijn stilleven soms kuipen of manden met stukken versneden vlees. Dat motief verschijnt in zijn schilderijen tegelijk met dat van een kok, een knecht of een beenhouwer die wild ontweit (de ingewanden verwijderd) of vlees aan het versnijden is.

Oude Beurs

Aan het einde van de Repenstraat sla je rechts af om even later links de Kuipersstraat in te slaan. De Kuipersstraat komt uit in de Oude Beurs.

In deze straat werd halfweg de 14de eeuw een lokaal, de *Borze*, opgericht voor de dagelijkse bijeenkomsten van kooplieden en make-laars. In 1515 werd een beurs gebouwd in de Hofstraat, een zijstraat van de Oude Beurs.

Het mooie kronkelende straatje heeft nog heel wat oude gevels uit de periode van Frans Snijders. Zo heeft de Oude Beurs 10 een barokke poort als referentie aan de 17de eeuw. Deze poort is afkomstig van het huis *Den Spieghele*, dat tijdens de Tweede Wereldoorlog verwoest werd. Hier woonden rijke handelaars, zoals de meerseniër Peter Gillis. Hij liet het pand verbouwen en voegde er een pagadder-toren aan toe.

Een meerseniër is een koopman in de detailhandel, met name kruiden, medicijnen, kaarsen, ...

Frans Snijders, Vismarkt, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Vleeshuis

Poortgebouw Oude Beurs

Wisselstraat

Wandel rechts de Wisselstraat in.

In het midden van deze straat, onder de gaanderij naast het huisnummer 6, leidt een smalle gang je naar een achterliggend plein. Hier kan je een Pagaddertoren van nabij aanschouwen.

Een Pagaddertoren is een uitkijktoren die door reders werd gebruikt om hun schepen te zien aankomen. Gelet op de beperkte ruimte werden kleine mensen in de toren gestuurd. Wie het eerste een schip zag, kon dit claimen en er tol of accijns door verdienen. Het woord 'Pagadder' is afgeleid van het Spaanse woord 'Pagadores'. Dit waren de betaalmesters van de Spaanse troepen, soldaten te klein van gestalte om aan gevechten deel te nemen. Kinderen in het Antwerpse worden daarom pagadders genoemd.

Pagddertoren via Wisselstraat 6

Grote Markt - Kaasrui

Via de Wisselstraat kom je opnieuw op de Grote Markt. Neem links de Kaasrui.

Deze straat kreeg in de 16de eeuw haar huidige naam "Casemerct". Dat kaas een veel gesmaakt product was, getuigen alweer de vele stillevens van onder meer Clara Peeters. Kaas werd in de 17de eeuw ingevoerd vanuit de Noordelijke Nederlanden. Goudse en Edammer kaas waren hier zeer populair.

Wijngaardstraat

Verlaat de Kaasrui en wandel via de Wijngaardstraat tot aan het Hendrik Conscienceplein.

Deze smalle, verkeersvrije straat, afgezoomd met hoge huizen met vaak een oude kern, leidde naar de wijngaardpoort. Deze poort was in de 15de eeuw volledig begroeid met wijnranken, doch werd in 1517 gesloopt.

Wijn werd rond 1500 door brede lagen van de bevolking gedronken. Te lage temperaturen tijdens de kleine ijstijd, zorgde voor een verminderde lokale wijnproductie. Geïmporteerde wijn, zoals de dure Duitse Rijnwijn, werd een elitedrank.

Frans Snijders was een meester in het subtiel weergeven van druiven en wijnranken.

Frans Snijders, Fruitmarkt, St-Petersburg, Hermitage

Hendrik Conscienceplein

Vanuit de Wijngaardstraat heeft u een prachtig zicht op de Carolus Borromeüskerk.

De kerk werd gebouwd in opdracht van de Jesuïetenorde. Oorspronkelijk was de kerk dan ook gewijd aan Ignatius van Loyola, stichter van de orde. De voorgevel van de kerk is geïnspireerd op de Il Gesù-kerk in Rome, de moederkerk van de Jesuïeten.

In het midden van de gevel vallen de letters IHS op, het wapen van de orde. IHS staat voor Jesus Hominum Salvator, Jezus de redder van de mensheid. Na het opheffen van de kloosterordes in 1773 werd de kerk aan Carolus Borromeus gewijd. Carolus Borromeus was aartsbisschop van Milaan en een belangrijk kerkhervormer.

Aan de decoratie van de kerk werd o.a. door Peter Paul Rubens een belangrijke bijdrage geleverd. Hij zorgde zowel voor schilderijen als voor beeldhouwwerk.

In de geveldecoratie werden op subtiële wijze mooie vazen met vruchten aangebracht tesamen met diverse vruchtenslingers zoals ook Frans Snyders ze schilderde.

Minderbroedersrui

Wandel links langs de kerk en volg op het einde van het straatje het tramspoor naar rechts. U komt dadelijk in de Minderbroedersrui.

De naam voor deze straat dateert van 1661 en herinnert aan het voormalige Minderbroedersklooster.

Zowel Nicolaas Rockox als Frans Snyders werden begraven in de voormalige Minderbroederskerk. Deze kerk en de graven van Rockox en Snyders bestaan niet langer. Een beuk van de Minderbroederskerk maakt nu deel uit van de Antwerpse kunstacademie, gevestigd in de iets verderop gelegen Mutsaertstraat.

De Minderbroedersrui maakte deel uit van de eerste stadsversterkingen uit 1250 en werd tijdens de tweede helft van de 17de eeuw overwelfd.

Sint-Carolus Borromeuskerk

Minderbroedersklooster

Keizerstraat

Neem links de Minderbroedersrui om even verder rechts onze eindbestemming in te lopen, de Keizerstraat.

In deze toen toemalige residentiële buurt woonden burgemeester en mecenas Nicolaas Rockox en de stillevens- en dierenschilder Frans Snijders naast elkaar.

Rockox kocht in 1603 samen met zijn echtgenote Adriana Perez de woning *Den Gulden Rinck (nr 10)*. Frans Snijders schafte zich met zijn echtgenote Margariete de Vos in 1620 het huis *De Fortuynne (nr 8)* aan waar hij tot aan zijn overlijden in 1657 verbleef. Dit huis werd gekocht van Marco Antonio Perez, een neef van Adriana Perez.

Het huis van Snijders stond beschreven als een huis met een poort en hof, wat wees op een goede status en welvarendheid. Als de belangrijkste stillevensschilder van zijn tijd vergaarde hij dankzij zijn succesvolle carrière een fortuin.

Naast stillevens, voorraadkamers en markttaferelen specialiseerde Frans Snijders zich in jachtstukken. In het vernieuwde Snijders&Rockoxhuis kunt u enkele van deze prachtige kunstwerken bewonderen.

Frans Snijders en Nicolaas Rockox waren goede vrienden en burenen. Beiden hadden een kunstverzameling, beiden lieten zich portretteren door Anthony van Dyck. Frans werd door Nicolaas uitgenodigd om het laatste codicil bij zijn testament te ondertekenen, en samen kozen ze voor de Minderbroederskerk als laatste rustplaats.

Rockox en Snijders zijn al meer dan 400 jaar overleden, maar hun huizen blijven getuigen van een boeiend stukje Antwerpse geschiedenis.

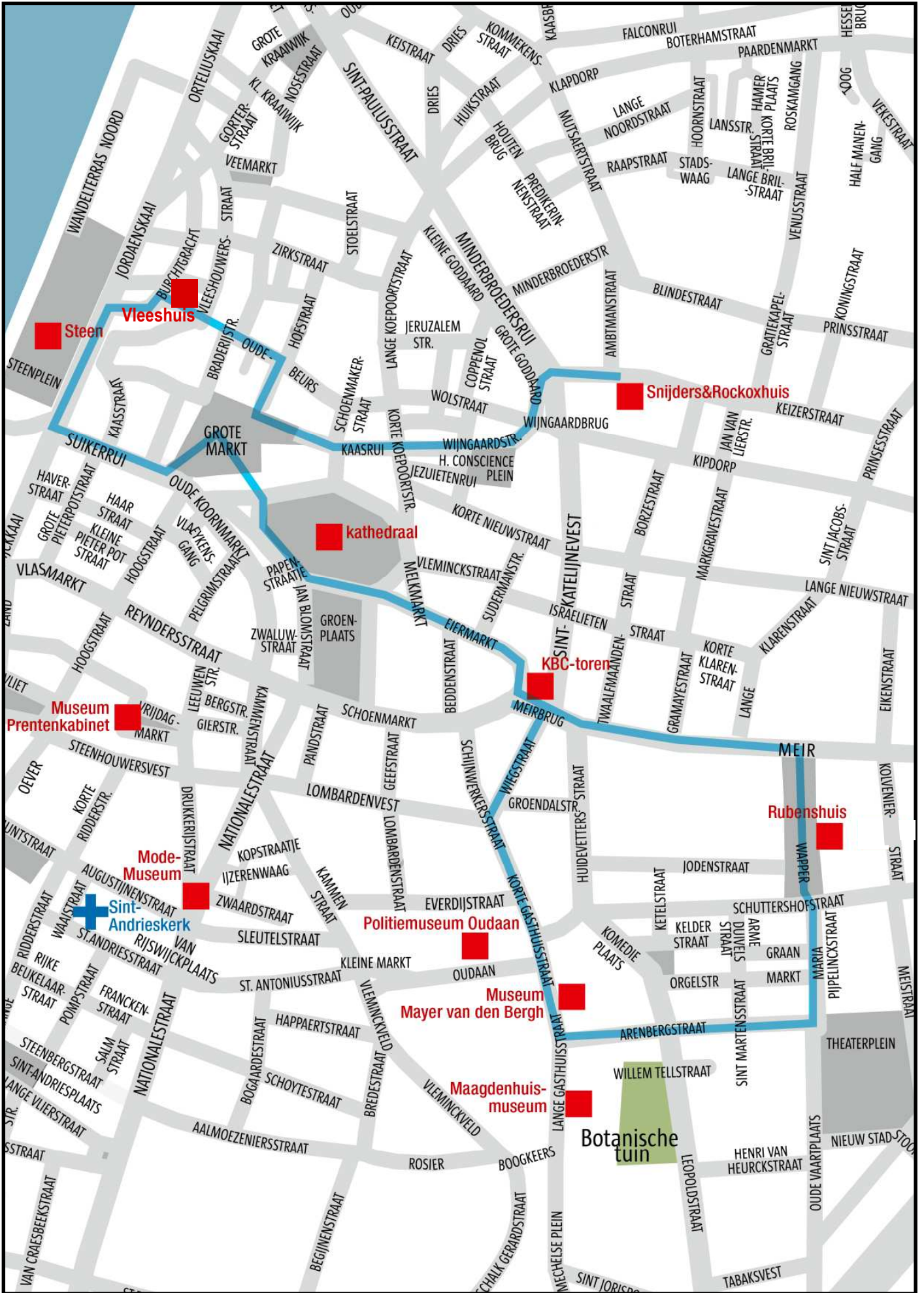
Snijdershuis

Rockoxhuis

Frans Snijders, Jacht op een everzwijn, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Geciteerde musea

Snijders&Rockoxhuis

www.rockoxhuis.be

KMSKA

www.kmska.be

Mayer van den Bergh

www.museummayervandenbergh.be

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

www.dekathedraal.be

Rubenshuis

www.rubenshuis.be

Maagdenhuis

www.maagdenhuismuseum.be

Vleeshuis

www.museumvleeshuis.be

Colofon

Teksten

Hildegard Van de Velde

Revisie

Luc Philippe

Communicatie en coördinatie

Patrick Wuytack

Vormgeving

Anne Van den Berghe en Patrick Wuytack

Fotokrediet

Erwin Donvil

www.rockoxhuis.be